

Sergej KRYLOV
Lithuanian Chamber Orchestra

Müpa, Budapest | 2nd October 2018

fidelio

What do Platon and Leonard Bernstein talk about?

Translation by courtesy of Müpa

1 © Nagy Attila / Müpa

On Pēteris Vasks' *Distant Light* violin concerto:

[...] «Krylov shows lots of ambition as soloist: without a conductor he pays attention to the orchestra, however there is not much to worry about them. His performance is determined with such technical control that allows him express a wide range of emotions. There are three cadenzas in the piece. All of them are specifically challenging, virtuoso passages that often resemble the romantic ideal. The final bars succeed too with bravura: the passing of distant light is interpreted by the violin, and in this case the breathless attention of the audience reflects the success.»

Máté Csabai

Miről beszélget Platón és Leonard Bernstein?

Maradtak üres helyek a nézőtéren a Litván Kamarazenekar és Szergej Krilov koncertjén, de ez nem hozta őket zavarba. Sőt, úgy feltüzelték a közönséget, hogy annak „nagyjából” standing ovation lett a vége.

Posztminimalista, intertextualitás. Mit jelentenek ezek a szavak? Vissza kéne iratkoznom az iskolába. De hiszen nekem egyszerűen csak tetszik a zene

– így sóhajtozott egy hölgy a Müpa hangversenytermében az október 2-i koncert szünetében, és őszintén, ezt a mondatot legalább olyan öröm volt hallgatni, mint magát a koncertet. Ideje ugyanis elfelejtenünk, hogy a kortárs zene hallgathatatlan. Még inkább azt, hogy szörnyen meg kell erőltetnünk magunkat hozzá.

A Litván Kamarazenekar egy kevésbé ismert litván zeneszerző, Arvydas Malcys (1957) Milky Way című darabját játssza, rendkívül élénken, szellemesen. A mű tulajdonképpen egy mozarti divertimento, amelyben a legegyszerűbb zenei elemek válnak szervezőerővé: a staccato és a tenuto ellentéte, a szekvencia, a halk-hangos váltakozás. A szerző szándéka szerint az egész nem nagyobb horderejű, mint a Milky Way nevű édesség nyújtotta, gluténgazdag örömök, nekem – noha azt a csokit gyerekkorom óta utálok – a darab rendkívül tetszett. Különösen az, amikor Szergej Krilov véletlenül eldobta a karmesteri pálcát az utolsó ütemekben: kellene az emberi tökéletlenség ilyen megnyilvánulásai, mert érezhetően feloldódott a közönség.

De nem is erre a zeneműre gondolok, amikor azt mondom, hogy a kortárs zene hallgatása közben az átlagos koncertlátogató is érezheti azt, hogy a zenei anyanyelvét hallgatja. Hanem Peteris Vasks Hegedűversenyére, amelyben Szergej Krilov szólistaként lépett elénk. Vasks művének alcíme: Távoli fény, s a zenei nyelvet tekintve inkább Vaughan-Williams impresszionizmusát tekinti elődjének, mint a második bécsi, vagy bármely avantgarde iskolát. Vérmérsékletében viszont romantikus. A szólóhangszer magas üveghangjai vezetnek be a hallgatót ebbe a szélsőséges érzelmektől, vadságtól, sokszínűségtől és csapongástól terhes világba, amelyben ez a távoli fény egyre közelebb kerül hozzánk. Krilov rendkívül ambiciózus a szólista szerepében: karmester híján a zenekarra is ő figyel, bár túl sok dolga – legalábbis a hangversenyen – nincsen velük. Határozottság van a játékában, olyasféle technikai kontroll, amely engedi kibontakozni az érzelmek széles palettáját. Három kadencia

van a darabban, kifejezetten embert próbáló, gyakran a romantikus ideál szerint virtuóz szakaszok. A záróütemek bravúrja is sikerül: a távoli fény eltűnését a hegedű tolmácsolja, s a siker ez esetben azt jelenti, hogy a közönség a lélegzetét visszafojtva figyel.

Aztán dübörgő, hálás taps a sorok közül.

Ha egy külföldi zenekar Bartókot játszik nekünk magyaroknak, az legtöbbször kedves gesztus, s egyben érdekes élmény. Most is: Krilov és a Litván Kamarazenekar ugyanis meglehetősen szabadon és nagy örömmel játssza Román népi táncok című többszereplős, pár perces szvitet, és semmiképpen nem olyan feszességgel, mint ahogy azt mi autentikusnak tartjuk. De éppen ezért érdemes odafigyelni rá. Bartók sokkal univerzálisabb annál, minthogy csak azok interpretálják jól, akikben a fülükben van a magyar folklór ritmusa.

A koncert második részében Bernstein Szerenádját halljuk, amelyet Platón Lakoma című filozófiai írásától inspirálva alkotott az ötvenes évek elején. A mű öt részre tagolódik, amely öt elhangzó beszédet jelent a lakomán. A zenemű koherenciáját viszont az a szerkesztési mód adja, amely tulajdonképpen a beszélgetések sajátja is: minden hangszer megszólalása az előző megszólalás valamilyen variációja, viszont a zenei variáció műfajától eltérően itt fő témáról nem beszélhetünk.

A fő téma ebben az esetben csakis filozófiai lehet – a Lakoma a szerelem mibenlétéről szól.

Karakterek váltják egymást, hangszerek és hangszercsoportok adják egymásnak a főszerepet, bár természetesen a középpontban a hegedű áll. A Litván Kamarazenekar előadásából néha a zenemű játékosságát hiányoltam – főleg azért, mert a filozófiai program Bernstein művében eszmei-tartalmi szinten erőltetett, s inkább a szerkesztésmódban meghatározó. A darab viszont ragyogóan csúcsosodott ki a nevezetes ötödik tételben, amikor Szókratész molto tenuto beszédét Alkibiadész részeges közbeszúrása zavarja. Ez az allegro molto vivace közbeszúrás Bernsteinnél természetesen jazzes, dancehall-os fűszerezésű, és a nagybőgő szabálytalan basszusmenetei adják az alapot. A Litván Kamarazenekar igazán szertelen és magával ragadó, előadásukban megelevenedik Platón Lakomájának felkavaró utolsó szakasza: Alkibiadész részegen őszinte szerelmes üzenete Szókratész felé. Presto vivace, száguldó tizenhatodik a hegedűn – valahol egy dorbézoló társaság tűnik fel, a beszélgetés véget ér.

A ráadás Vivaldi A négy évszajából a Nyár Presto tétele, meglehetősen gyors tempóban. A Műpa közönsége aztán hatalmas ünnepléssel búcsúzott a litvánoktól, amely a részükről kiváló ízlésre vall. Ilyen közönségnek érdemes játszani.

Máté Csabai

<https://fidelio.hu/klasszikus/mirol-beszegel-platon-es-leonard-bernstein-139822.html>